

EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen vaikutus ammattiyhdistyksen toimintaan

21.4.2018

TJS Opintokeskus

- Akavan ja STTK:n yhteinen koulutus- ja kehittämisorganisaatio
- Tuemme liittoja järjestötoiminnassa, työsuojelussa ja edunvalvonnassa
- Jaamme TJS-tukea
- Koulutamme ja ohjaamme kehittämisprosesseja

Asetus (EU) 2016/679

”luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta”

EU:n tietosuoja-asetuksen tavoitteet

- Yksilön oikeudet ja sisämarkkinat
 - **yksityisyyden suoja**
 - **tietojen vapaa liikkuvuus**
 - Ajanmukainen, vahva, yhtenäinen ja kattava tietosuojakehys
 - tietojenkäsittelyn luotettavuus ja läpinäkyvyys
 - henkilötietojen käsittelyä koskevien sääntöjen johdonmukainen ja yhtenäinen soveltaminen kaikkialla EU:ssa.
- EU-kansalaisten **luottamus** tietojenkäsittelyn **turvallisuuteen**

Määritelmiä

- **Rekisterinpitäjä**

luonnollinen henkilö, oikeushenkilö, viranomainen, virasto tai muu elin, joka määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot

- **Käsittelijä**

”... käsittelee henkilötietoja rekisterinpitäjän lukuun.”

- **Yhteisrekisterinpitäjät**

”Jos vähintään kaksi rekisterinpitäjää määrittää yhdessä käsittelyn tarkoitukset ja keinot, ne ovat yhteisrekisterinpitäjiä.”

- **Rekisteri**

” mitä tahansa jäsenneiltyä henkilötietoja sisältävää tietojoukkoa, josta tiedot ovat saatavilla tietyin perustein, oli tietojoukko sitten keskitetty, hajautettu tai toiminnallisin tai maantieteellisin perustein jaettu”

Henkilötieto

Kaikki tieto, jolla luonnollinen henkilö voidaan suoraan tai epäsuorasti tunnistaa

- Nimi
- Henkilötunnus
- Sijaintitieto
- Verkkotunnistetiedot
- Tunnusomaiset fyysiset, fysiologiset, geneettiset, psyykkiset, taloudelliset, kulttuurilliset tai sosiaaliset tekijät

Käytännesäännöt

- Yhdistykset ja muut elimet, jotka edustavat rekisterinpitäjien tai henkilötietojen käsittelijöiden eri ryhmiä, voivat tämän asetuksen **säännösten soveltamisen täsmentämiseksi** laatia käytännesääntöjä.
 - Esim. liitto omille yhdistyksilleen
- Yhdistysten ja muiden elinten, jotka aikovat laatia käytännesääntöjä tai muuttaa tai laajentaa voimassa olevia käytännesääntöjä, on **toimitettava** käytännesääntöjen luonnos, muutos tai laajennus **valvontaviranomaiselle**. (40 Artikla, 55 artikla)

Rekisteröityjen tietosuojaan liittyvät oikeudet

Asetus turvaa rekisteröidyn oikeudet

- Saada tietoa henkilötiedon käsittelystä
 - Oikeus saada rekisterinpitäjältä vahvistus siitä, että häntä koskevia henkilötietoja käsitellään tai että niitä ei käsitellä
- Saada kopio itseään koskevasta tiedosta
 - Pyynnön muoto vapaa, reagoitava 1kk sis.
- Saada tiedot oikaistua
- Saada tiedot siirrettyä toiseen järjestelmään
- Rajoittaa tai vastustaa omien tietojen käsittelyä
 - tiedot voidaan yhä säilyttää
 - mm. suoramarkkinointitarkoitukseen käyttö tai profilointi
- Saada tulla unohdetuksi
 - Poisto omista rekistereistä ja poistopyyntö verkkopalveluiden ylläpitäjille

Mikä muuttuu HetiL:n vaatimukseen verrattuna?

Pysyy tai muuttuu

- **Seloste käsittelytoimista**
 - Vrt. rekisteriseloste
- **Informointivelvoite** rekisteröityvälle: rekisterin tiedot ja tieto oikeuksista
 - Vrt. tietosuojaseloste
- Oikeus saada itseään koskeva tieto
 - Oikaista, rajoittaa, kieltää
- Sähköinen markkinointi vaatii **ennakkosuostumuksen**
 - Vrt. oikeus kieltää
- Velvollisuus vaatia käsittelijältä takeet asianmukaisesta tietosuojasta

Uutta

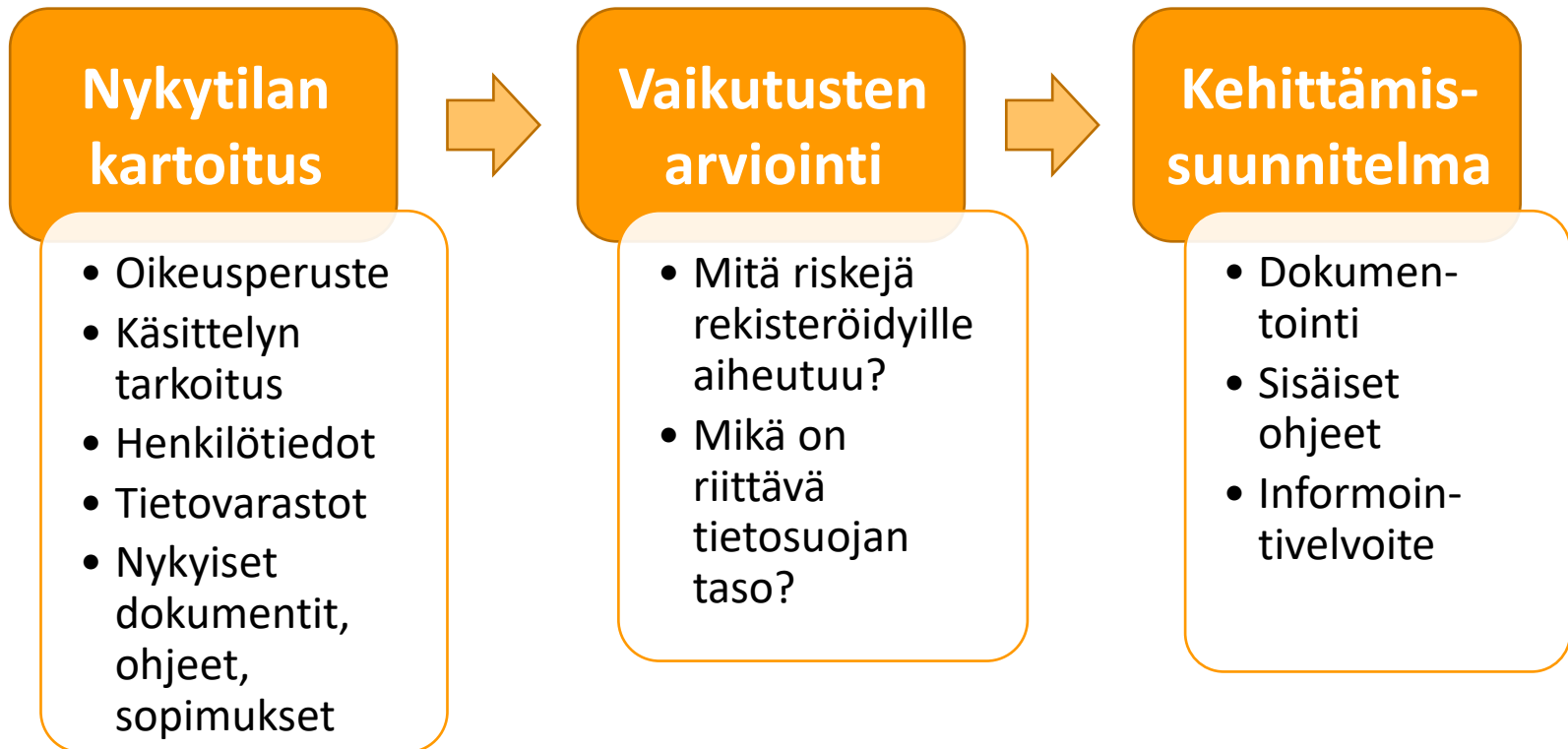
- **Osoittamisvelvollisuus** dokumentein
- Tietojenkäsittelyn **vaikutusten arviointi**
- **Tietosuojavastaava**
- **Tietoturvaloukkauksesta tiedottaminen**
- Henkilötietojen **sähköinen siirto**
- Velvollisuus laatia **sopimus** käsittelijöiden kanssa

Mitkä ovat käytännön vähimmäisvaatimukset?

- Periaatteet osoittavat **dokumentit**
- Nimittää **tietosuojavastaava**
- Tehdä tietojenkäsittelyn **vaikutusten arviointi**
- Laatia **seloste käsittelytoimista**, jolla annetaan viranomaiselle tietoa rekisteristä
- Laatia **tietosuojatiedote**, joilla annetaan jäseneksi liittyvälle tietoa rekisteristä ja rekisteröidyn oikeuksista
- Valmistautua esittämään rekisteröidylle häntä koskevat tiedot rekisterissä
- Laatia **tiedotussuunnitelma** tietoturvaloukkausten varalle
- Valmistella toimenpiteet henkilötietojen sähköiseksi **siirtämiseksi** toiseen järjestelmään
- Laatia **ohjeet** tietojenkäsittelystä käsittelijöille, tarkistaa tehtyjen **sopimusten** asetuksen-mukaisuus vaatia **takeet** käsittelijän asianmukaisesta tietosuojan tasosta.

Siirtymäkauden toimet

24.5.2016 – 24.5.2018

Informointivelvollisuus rekisteröidylle

Rekisterinpitäjän on tietoja saadessaan toimitettava seuraavat tiedot:

- Rekisterinpitäjän ja edustajan yhteystiedot
- Tietosuojavastaavan yhteystiedot (jos nimetty)
- Henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset sekä käsittelyn oikeusperuste
- Henkilötietojen vastaanottajat tai vastaanottajaryhmät
- Tietojen säilytysaika (tai ajan määräytymisperuste)
- Rekisteröidyn oikeudet (oikaiseminen, tarkastaminen, poistaminen, siirtäminen, vastustaminen, rajoittaminen, suostumuksen peruutus ja valitus viranomaiselle)
- Automaattinen päätöksenteko tai profilointi

(13 artikla)

Seloste käsittelytoimista viranomaisille

Rekisterinpitäjän on ylläpidettävä ja pystyttävä antamaan kirjallisena ja sähköisenä

- rekisterinpitäjän ja mahdollisen yhteisrekisterinpitäjän, rekisterinpitäjän edustajan ja tietosuojavastaavan nimi ja yhteystiedot;
- käsittelyn tarkoitukset;
- kuvaus rekisteröityjen ryhmistä ja henkilötietoryhmistä;
- henkilötietojen vastaanottajien ryhmät, joille henkilötietoja on luovutettu tai luovutetaan, mukaan lukien kolmansissa maissa tai kansainvälisissä järjestöissä olevat vastaanottajat;
- tiedot tietojen siirtämisestä kolmanteen maahan tai kansainväliselle järjestölle
- mahdollisuuksien mukaan eri tietoryhmien poistamisen suunnitellut määräajat;
- mahdollisuuksien mukaan yleinen kuvaus teknisistä ja organisatorisista turvatoimista (32 artikla).
 - mm. arvioitava, onko rekisteröidyille aiheutuva korkea riski todennäköinen vai ei. Perusteltava jos katsotaan, ettei vaikutustenarviointi ole tarpeen.

Seloste käsittelytoimista viranomaisille

Käsittelijän on ylläpidettävä ja pystyttävä antamaan kirjallisena ja sähköisenä

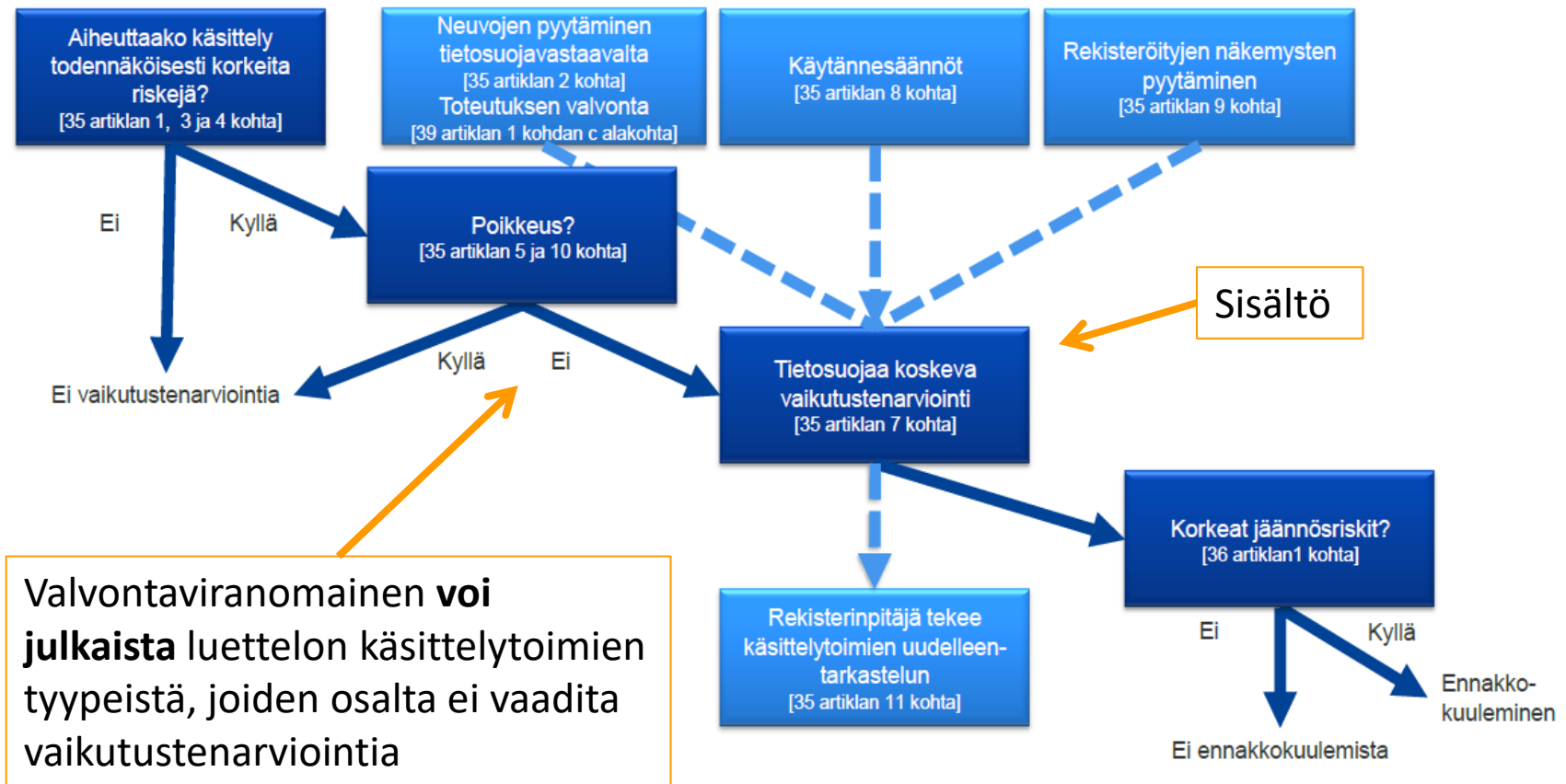
- henkilötietojen käsittelijän tai käsittelijöiden ja kunkin rekisterinpitäjän, jonka lukuun henkilötietojen käsittelijä toimii, sekä rekisterinpitäjän tai tarvittaessa henkilötietojen käsittelijän edustajan ja tietosuojavastaavan nimi ja yhteystiedot
- kunkin rekisterinpitäjän lukuun suoritettujen käsittelyiden ryhmät
- tarvittaessa tiedot henkilötietojen siirtämisestä kolmanteen maahan tai kansainväliselle järjestölle
- mahdollisuuksien mukaan yleinen kuvaus teknisistä ja organisatorisista turvatoimista.

Informointivelvollisuus tietoturvaloukkauksesta

Rekisterinpitäjällä on velvollisuus tiedottaa

- Jos loukkaus aiheuttaa todennäköisesti korkean riskin rekisteröidyn oikeuksille
- Etukäteen laaditun viestintäsuunnitelman mukaan
- Tiedotettava valvovaa viranomaista 72 tunnin sisällä
 - ilmoitettava tietosuojavastaavan nimi ja yhteystiedot tai muu yhteyspiste, josta voi saada lisätietoa;
 - kuvattava henkilötietojen tietoturvaloukkauksen todennäköiset seuraukset;
 - kuvattava toimenpiteet, joita rekisterinpitäjä on ehdottanut tai jotka se on toteuttanut henkilötietojen tietoturvaloukkauksen johdosta, tarvittaessa myös toimenpiteet mahdollisten haittavaikutusten lieventämiseksi.
- Tiedotettava rekisteröityä ilman aiheetonta viivytystä
 - Kuvattava selkeällä ja yksinkertaisella kielellä tietoturvaloukkauksen luonne
 - Paitsi jos toteutettu toimenpiteet riskin alentamiseksi

Tietojenkäsittelyn vaikutustenarviointi – onko tehtävä?

Tietojenkäsittelyn vaikutustenarviointi

Sanktioista

Ensisijaiset ohjauskeinot

1. Varoitus
2. Huomautus
3. rekisterinpitäjälle annettavat määräykset
4. Käsittelyä koskevien rajoitusten asettaminen
5. Sertifioinnin peruuttaminen
6. Keskeytysmääräyksen asettaminen.

(58 artikla)

- Sanktiot eivät laukea automaattisesti
- Sakkojen on oltava tehokasta oikeasuhteista ja varoittavaa (83 artikla)
- Yhteneväiset käytännöt jäsenmaissa ehkäisevät ”forum shoppingia”
- Määräyksiä sanktioiden soveltamisessa tulossa
 - WP29

Usein kysyttyä EU:n yleisestä tietosuoja-asetuksesta (EU) 2016/679

Keitä yleinen tietosuoja-asetus velvoittaa ja mihin tietoon sitä sovelletaan?

- Asetusta **sovelletaan** henkilötietojen käsittelyyn,
 - joka on osittain tai kokonaan automaattista, sekä sellaisten henkilötietojen käsittelyyn muussa kuin automaattisessa muodossa, jotka **muodostavat rekisterin osan tai joiden on tarkoitus muodostaa rekisterin osa.**
(2 Artikla)
 - jota suoritetaan unionin alueella sijaitsevassa rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän toimipaikassa (3 Artikla)
- Tätä asetusta **Ei sovelleta** henkilötietojen käsittelyyn,
 - jonka luonnollinen henkilö suorittaa yksinomaan henkilökohtaisessa tai kotitalouttaan koskevassa toiminnassa.
(2 Artikla)
 - Joka koskee kuolleita henkilöitä (Johdanto-osa kohta 27)

Mitä osoittamisvelvollisuus tarkoittaa?

- Rekisterinpitäjällä on velvollisuus pystyä osoittamaan valvovalle viranomaiselle **dokumenteina** asetuksen määräämien **tietojenkäsittelyperiaatteiden noudattaminen**.
- Käytännösääntöjä tai hyväksytyn sertifiointimekanismin noudattamista voidaan käyttää yhtenä tekijänä sen osoittamiseksi, että rekisterinpitäjälle asetettuja velvollisuuksia noudatetaan.
(24 Artikla)

Tietosuojaperiaatteet

Tietojenkäsittelyn on tapahduttava rekisteröidyn oikeuksia ja vapauksia kunnioittaen kaikissa vaiheissa

- Rekisterinpitäjällä on **velvollisuus osoittaa periaatteiden noudattaminen**
 - käsittelyn lainmukaisuus, kohtuullisuus ja läpinäkyvyys
 - käyttötarkoitussidonnaisuus
 - tietojen minimointi
 - tietojen täsmällisyys
 - tietojen säilytyksen rajoittaminen
 - tietojen eheys ja luottamuksellisuus

**Suunnittelu
&
Dokumentointi!**

Oikeusperuste

Lain hyväksymä peruste käsittelylle

- Oikeutettu etu
 - asianmukainen suhde, esim. jäsenyys
- Rekisteröidyn suostumus
 - Yksilöity yhtä tai useampaa tarkoitusta varten
- Sopimus
- Lakisääteinen velvoite
- Rekisteröidyn tai toisen luonnollisen henkilön elintärkeät edut
- Yleinen edun mukaiset tehtävät
- Julkisen vallan tehtävät

Kenelle jäsentä koskeva tieto voidaan antaa käsiteltäväksi?

- Rekisterinpitäjän olisi käytettävä ainoastaan sellaisia henkilötietojen käsittelijöitä, joilla on antaa **riittävät takeet** erityisesti asiantuntemuksesta, luotettavuudesta ja resursseista. (Johdanto-osa kohta 81)
- Sitä, että henkilötietojen käsittelijä noudattaa hyväksytyjä **käytännesääntöjä** tai hyväksytyä **sertifiointimekanismia**, voidaan käyttää osoittamaan rekisterinpitäjälle asetettujen velvollisuuksien noudattamista. (Johdanto-osa kohta 81)

Tarvitseeko yhdistyksen nimetä tietosuojavastaava?

- Rekisterinpitäjän tai käsittelijän on nimettävä tietuoja-vastaava, jos käsitellään **erityishenkilötietoryhmiin** (Esim. terveystieto, AY-jäsenyys,..) kuuluvia tietoja **laajassa mitassa**.
(37 artikla)
- HUOM
 - Rekisterinpitäjien tai henkilötietojen käsittelijöiden eri ryhmiä **edustavat yhdistykset** ja muut elimet voivat nimittää tietosuojavastaavan

Kuka voi olla tietosuojavastaava?

- Tietosuojavastaava voi olla rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän **henkilöstön jäsen** tai tietosuojavastaava voi hoitaa tehtäviään **palvelusopimuksen** perusteella. (Johdanto-osa kohta 97)
- Tietosuojavastaavaa nimitettäessä otetaan huomioon henkilön **ammattipätevyys** ja erityisesti asiantuntemus tietosuojalainsäädännöstä ja alan käytänteistä (37 artikla)

Mikä on tietosuojavastaavan tehtävä ja vastuu?

- Tietosuojavastaava valvoo tietosuoja-asetuksen noudattamista henkilötietojen käsittelyssä. Tietosuojasäännösten noudattaminen on **rekisterinpitäjän** tai henkilötietojen **käsittelijän vastuulla**. (39 artikla)

Voiko jäsentietoa välittää liitosta yhdistyksille?

- Rekisterinpitäjillä (esim. yhteisrekisterinpitäjät), jotka kuuluvat samaan keskuselimeen, voi olla sisäisistä hallinnollisista syistä johtuen oikeutettu etu siirtää henkilötietoja sisäisesti. (Johdanto-osa kohta 48).
- Henkilötietoja ei saa luovuttaa yhteisön (liitto, yhdistykset) ulkopuolelle ilman rekisteröidyn suostumusta. (9 Artikla)

Saako jäsenrekisterissä säilyttää entisiä jäseniä?

- Ammattiliiton jäsenten henkilötietojen käsittely on sallittua liiton tai yhdistyksen laillisen toiminnan yhteydessä ja asianmukaisin suoja-toimin, sillä edellytyksellä, että käsittely koskee ainoastaan näiden yhteisöjen **jäseniä** tai **entisiä jäseniä** tai henkilöitä, joilla on yhteisöihin säännölliset, yhteisöjen tarkoituksiin liittyvät yhteydet, ja että henkilötietoja ei luovuteta yhteisön ulkopuolelle ilman rekisteröidyn suostumusta. (9 artikla)

Voidaanko yhdistyksen jäsenten tietoja esittää verkossa, esim. SOME:ssa?

- Erityishenkilötietoja saa käsitellä vain jos rekisteröity on antanut **nimenomaisen suostumuksensa** käsittelyyn yhtä tai useampaa **tiettyä tarkoitusta** varten. Saa käsitellä henkilötietoja, jotka rekisteröity on nimenomaisesti **saattanut julkiseksi**.
(9 artikla)
- Henkilötietoja ei saateta rajoittamattoman henkilömäärän saataville ilman luonnollisen henkilön myötävaikutusta. (25 artikla)

Miten toteutetaan rekisteröidyn oikeus tulla unohdetuksi?

- Rekisteröidyllä on **oikeus saada rekisterinpitäjä poistamaan** rekisteröityä koskevat henkilötiedot rekistereistä ja verkosta (17 artikla), mm. kun:
 - a) henkilötietoja ei enää tarvita niihin tarkoituksiin, joita varten ne kerättiin;
 - b) rekisteröity peruuttaa suostumuksen tai vastustaa käsittelyä

Voidaanko jäsentietoa välittää luottamusmiehelle? Voiko LM säilyttää henkilötietoja omalla koneellaan?

- Ammattiliiton jäsenten henkilötietojen käsittely on sallittua **liiton tai yhdistyksen laillisen toiminnan yhteydessä ja asianmukaisin suojatoimin**, sillä edellytyksellä, että käsittely koskee ainoastaan näiden yhteisöjen **jäseniä tai entisiä jäseniä** tai henkilöitä, joilla on yhteisöihin **säännölliset, yhteisöjen tarkoituksiin liittyvät yhteydet**, ja että **henkilötietoja ei luovuteta yhteisön ulkopuolelle ilman rekisteröidyn suostumusta** .

(9 artikla)

Lähteet

- Asetus (EU) 2016/679
- Tietosuojavaltuutetun toimiston ohjeet (www.tietosuoja.fi)
 - Oikeusministeriön julkaisu 4/2017: ”Miten valmistautua EU:n tietosuojasetukseen?”
- Tietosuojatyöryhmän ohjeet
 - 17/FI WP 248 rev.01: ”Ohjeet tietosuojaa koskevasta vaikutustenarvioinnista ja keinoista selvittää ”liittyykö käsittelyyn todennäköisesti” asetuksessa (EU) 2016/679 tarkoitettu ”korkea riski””, 4.10.2017
- Elinkeinoelämän keskusliiton ohjeistus sivulla ek.fi
 - ”Tietopaketti yrityksille: On tärkeitä valmistautua EU:n tietosuojasetukseen”
- EU:n tietosuojatyöryhmän WP 29 **tulkintaohjeet** (engl.):
[Http://ec.europa.eu/newsroom/article29/news.cfm?item_type=1358](http://ec.europa.eu/newsroom/article29/news.cfm?item_type=1358)

TJS Opintokeskus

Koulutussuunnittelija Leo Junno

S-posti: leo.junno@tjs-opintokeskus.fi

Puh. 040-5755 393, 09-2293 3030

www.tjs-opintokeskus.fi